

De observator dient een goede kijker te hebben om de fraaie muisgrijze krakeend-woorden eruit te halen, laat staan de vrouwelijke exemplaren! Maar ze zijn er wel in augustus! Echter nog niet op kleur.

Zo geeft de maand augustus op het Zwarte Meer een zeer rijk en gevarieerd tableau te zien, dat met het voortschrijden der dagen steeds groter wordt, tot er in de volgende herfstmaanden „wolken” eenden opvliegen en slierten hoognoordelijke watervogels deze unieke vrijplaats binnensuizen, culminerend in oktober met de komst der Aziatische kleine-zwanen, die als witte engelfiguren uit blauwe luchten neerdalen om met hun geëel de komst van de winter aan te kondigen.

*In de Warche,
even beneden
het kamp*

Foto: J. Daams

J. Daams

Een kamp bij de „Moulin de Bévercé”

Het is niet eenvoudig om in kort bestek voldoende te vertellen over de omgeving van het zomerkamp, dat dit jaar te Bevercé, in het schone land van Aarden, wordt gehouden. De omgeving is er zó gevarieerd, wat flora en landschap betreft, dat we een heel nummer zouden kunnen vullen.

Laten we beginnen met vast te stellen, dat we er een idyllisch kampweijtje hebben langs de Warche, waarvan het dal volgens de Walen „la vallée la plus romantique de la Belgique” is. Het dal van de Warche is stroomopwaarts van Bevercé erg smal en aan beide oevers lopen de hellingen steil omhoog, onder hoeken tot soms 40° en juist bij ons kampterrein begint het iets uit te waaieren. De hellingen zijn voor een deel met mooie loofbossen, voor een ander deel met aangeplante sparrenbossen begroeid. Vooral de flora in de loofbossen en langs de Warche is erg rijk. Langs de Warche vlak bij het kamp kunnen we direct al de volgende planten noteren: een overvloed van de gele monnikskap (*Aconitum lycoctonum*), groot springzaad (*Impatiens noli-tangere*), Fuchs kruiskruid (*Senecio fuchsii*), bos-ooievaarsberg (*Geranium sylvaticum*), heksenkruid (*Circaea lutetiana*), paarbladig goudveil (*Chrysosplenium oppositifolium*) etc. Op ons kampweijtje groeit zelfs het klimopbladklokje (*Wahlenbergia hederacea*). In de hellingbossen vinden we eenbes (*Paris quadrifolia*), krans-

salomonszegel (*Polygonatum verticillatum*), amandelwolfsmelk (*Euphorbia amygdaloides*), ruig klokje (*Campanula trachelium*) enz. X

De vele bronnetjes, die uit de harde kwartsiet- of iets minder harde schisten naar buiten treden, hebben veelal een mooie begroeiing, waarbij allerlei mossen en varens te vinden zijn.

In de rivier bij de kampplaats kunnen we de waterspreeuw waarnemen. Vele beekjes nopen tot nadere exploratie. Ik noem er de Ru des tros Marets, Ru de Bayehon, de Warchenne, Coreux, de Helle, Statte en Hoëgne, die we zullen ontmoeten.

In het
Warche-dal

Foto: A. v. Dijk

Is het Warchedal stroomopwaarts een nauw diep ingesneden dal, omdat de gesteenten, die doorsneden worden, kwartsieten en schisten, erg hard zijn, stroomafwaarts verbreedt het zich, dank zij de zachtere conglomeraat gesteenten, die hier te vinden zijn. Dit is de „Poudinge de Malmédy” een conglomeraat van rolkeien, kalk en klei, roodbruin gekleurd door ijzeroxyden, wat hier en daar prachtig te zien is. De verbreding ten westen van Malmédy wordt verbroken door de Rocher de la Falise, weer harde gesteenten, die weerstand hebben geboden aan de erosie door de rivier. Daar heeft de Warche ook nog harde drempels in de bedding, waardoor stroomversnellingen ontstaan. In een prachtige omgeving verenigt de Warche zich met de Amblève, die tot aan de samenvloeiing een heel onbetekenend stroompje is.

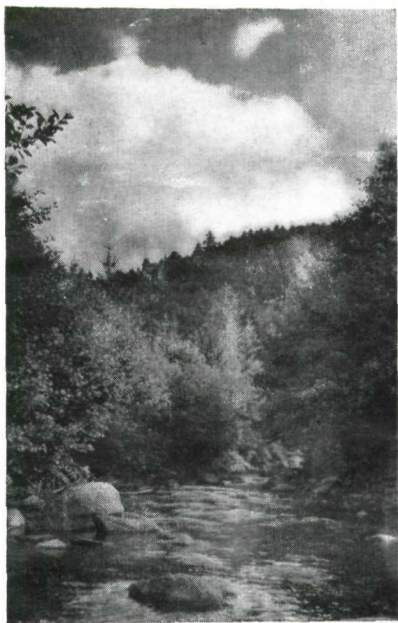
Liefhebbers van de oudheid kunnen zich verdiepen in de historie van Renastène, of Reinhardstein, een burchtruïne, in het bezit geweest van de Nassaus en Metternich en volgens de legende eens een woonplaats van de Quatre Fils Aymion, de 4 Heemskinderen.

We vonden daar o.a. blaasvaren (*Cystopteris filix-fragilis*), steenbreekvaren (*Asplenium trichomanes*), zwartsteel (*Asplenium adiantum-nigrum*), enkele Saxifraga's, dus ook botanische bijzonderheden.

Vandaar is het slechts enkele minuten tot het stuwmeer van de Warche bij Robertville, gemaakt voor het verkrijgen van electriciteit en geregelde watertoevoer.

Aantrekkelijke terreinen zijn ook gemakkelijk per bus te bereiken, zo de

omgeving van Vielsalm of Remouchamps. En vooral het prachtige gebied van de Hoge Venen, het oudtijds zo onherbergzame gebied van onafzienbare moerassen, nu helaas voor een groot deel ontgonnen en beplant met sparren. Desondanks zijn er nog prachtige stukken overgebleven, waar je uren in de meest volkomen eenzaamheid kunt wandelen. Vooral ten zuid-oosten van Boteringen (Botrange) is het landschap met z'n flauwe hellingen en uitgestrekte vergezichten onvergetelijk mooi. Dit veengebied op grote hoogte, immers de somtijds metersdikke veenlagen komen voor op het tot bijna 700 meter hoge kwartsietgesteente, dat hier en daar uit het veen omhoog steekt, wordt hoe langer hoe meer door de mens belaagd. Vooral de laatste halve eeuw zijn de ontginningen en ontwateringen sterk versneld met het niet verwachte gevolg, dat nu de buffercapaciteit van het veen voor water zo klein is geworden, dat het overstromings- en erosiegevaar sterk zijn toegenomen.

De Warche bij Bevercé

Foto: A. v. Dijk

De flora van de venen is ons Nederlanders wel bekend. Opvallend is echter het voorkomen van grote vegetaties van rode en blauwe bosbes (*Vaccinium vitis-idaea* en *myrtillus*), rijsbes (*Vaccinium uliginosum*) en het voorkomen van de sierlijke bospaardestaart (*Equisetum silvaticum*). Uit de armelijke toestand van vele bomen en struikjes was duidelijk op te maken, dat een dikke sneeuwlaag grote schade kan veroorzaken. Hier wordt in de winter dan ook druk geskied.

Uit het voorgaande zal het de lezer wel duidelijk geworden zijn, dat de keuze van Bevercé als kampterrein geen slechte is geweest.

Waarnemingen, waarover men zich verheugt.

10 brandganzen tussen een 1000-tal grazende kol- en rietganzen, zagen wij tijdens een excursie naar Rode Vaart bij het dorpje Moerdijk op 4 febr. '56. Ze bewogen zich op een oppervlak van $\pm 30 \times 30$ m. tussen de andere ganzen in. Dit naar aanleiding van het artikel in Natura febr. '56 en febr. '57.

Vogelwerkgroep Dordrecht
L. van der Wiel